

УДК 796.011.3:796.032:373.21

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЗНАТЬ З ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ У ДИТЯЧИХ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Галан Я.П.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

У статті обґрунтовано специфіку організації та впровадження елементів олімпійської освіти в систему фізичного виховання дітей дошкільного віку; проаналізовано дані щодо ролі та значення олімпійської освіти в процесі занять фізичною культурою; охарактеризовано методи і функції олімпійської освіти та можливості їх впровадження у навчально-виховний процес підготовки майбутніх інструкторів з фізичної культури у ДНЗ; визначено готовність та зацікавленість майбутніх інструкторів з фізичної культури у ДНЗ до реалізації олімпійської освіти у дошкільних навчальних закладах.

Ключові слова: олімпійська освіта, режим дня, фізичні вправи, дошкільні навчальні заклади.

Постановка проблеми. Розумовий розвиток у дошкільному віці є основою для інтелектуального становлення особистості у подальших вікових періодах. Конституція України, Національна доктрина розвитку освіти України XXI століття, Закон України «Про дошкільну освіту», Базовий компонент дошкільної освіти в Україні спрямовують фахівців на пошук додаткових шляхів інтелектуального розвитку дошкільників, розкриття механізмів їхньої розумової здатності свідомо та самостійно, в міру своїх вікових можливостей, користуватися набутими знаннями, вміннями та навичками в житті [5].

Сьогоднішні дошкільники складатимуть більшу частину потенціалу України першої половини XXI століття. Тому навчання, виховання і розвиток молодого покоління в нашій країні є одним із найважливіших державних завдань. Відомо, що дошкільний вік – це період, коли відбуваються найбільш інтенсивні процеси росту і розвитку організму, формування особистості дитини. Саме в цьому віці закладаються основи майбутнього стану здоров'я, фізичної підготовленості, розумової діяльності людини [6; 7].

Сучасна система освіти має на меті виховання особистості, яка дбає про здоров'я своє та оточуючих, прагне вести здоровий спосіб життя. Водночас в останні роки спостерігається значне

погіршення стану здоров'я дітей. Кількість абсолютно здорових дітей знизилась за останнє десятиріччя з 23% до 15%, збільшилась кількість дітей з хронічними захворюваннями. Близько 20-27% дітей вважаються часто хворюючими [7]. Основними причинами такого стану є погіршення екологічної ситуації, економічні проблеми в країні, падіння рівня життя населення, зниження рівня медичного обслуговування, прискорення темпу життя, збільшення навантаження на дітей тощо. Певне місце посідають фактори, пов'язані з недоліками навчально-виховного процесу, недостатньою обізнаністю дітей з особливостями дотримання здорового способу життя.

Активний розвиток олімпійського руху – одне із прогресивних явищ сучасного соціуму. Олімпізм, який складає духовну основу спортивного руху визнано як соціокультурну освіту, де закладені гуманістичні цінності: добра воля людей, їх прагнення до миру, співробітництва, взаєморозуміння. Гуманістична природа визначає його суттєвий зміст – служіння людині, особистості, суспільству [4].

Відповідно до 31 статті Олімпійської хартії, пропаганда фундаментальних принципів олімпізму, розповсюдження їх у навчальних програмах шкіл та університетів, створення інституцій, що мають присвятити себе олімпійському вихован-

но, є одним із пріоритетних напрямів діяльності МОК та НОК [4].

Олімпійська освіта, олімпійське виховання, олімпійська культура та традиція, зважаючи на серйозне поширення олімпійського руху в усьому світі, його неабияке громадське та суспільно-культурологічне значення, актуалізують проблематику його розуміння, понятійного тлумачення, а відтак – широкого використання серед різних груп дітей, підлітків, молоді, осіб старших вікових груп тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літературних джерел з проблем фізичного виховання дошкільнят засвідчив, що організація та методика здійснення виховної та освітньої складової фізкультурно-спортивної роботи досить детально та ґрунтовно описана у вітчизняній науково-методичній думці (Б. Шиян, О. Дубогай, Е. Вільчковський, Н. Москаленко, Т. Осокіна, О. Дяченко та ін.). При цьому виокремлюється цілий пласт джерел щодо організації й реалізації засобів олімпійської освіти серед шкільної та студентської молоді (М. Булатова, С. Бубка, В. Платонов, В. Єрмолова, К. Козлова, Ю. Шанін та ін.). Уся доступна вітчизняна джерельна база засвідчує надзвичайно актуальну й корисну роль олімпійської освіти у процесі фізичного виховання дітей різних вікових груп [3; 2].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на чималий нагромаджений досвід проведення загальноорозвиваючих та спортивно-масових заходів для дошкільнят, в сучасній системі діяльності дошкільних навчальних закладах (ДНЗ) бракує методичних матеріалів щодо особливостей організації та методики впровадження елементів олімпійської освіти в процес фізичного виховання дітей дошкільного віку. Тому реалізація елементів та знань з олімпійської освіти серед дошкільнят потребує своєрідного науково-методичного та організаційного супроводу.

Мета дослідження – вивчити та проаналізувати особливості інтеграції олімпійської освіти серед майбутніх інструкторів з фізичної культури в ДНЗ.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати дані наукової та науково-методичної літератури, дані мережі Інтернет щодо ролі та значення олімпійської освіти у процесі фізичного виховання.

2. Розглянути й опрацювати функції, методи олімпійської освіти та можливості впровадження у навчально-виховний процес ДНЗ.

3. Визначити ставлення та готовність до реалізації олімпійської освіти майбутніх інструкторів з фізичної культури.

Організація дослідження. Для дослідження ставлення та готовності до реалізації олімпійської освіти у ДНЗ опитування проведене серед студентів першого курсу факультету фізичної культури та здоров'я людини, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Всього у анкетуванні взяло участь 112 студентів денної форми навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виховання дітей та молоді, залучення їх до гуманістичних ідеалів і цінностей олімпійського руху дуже важливе на сучасному етапі розвитку

України. З виступу президента Міжнародного олімпійського комітету Жака Рогге: «Олімпійська освіта є ключовим елементом місії олімпійського руху, що спирається на повагу загальнолюдських фундаментальних етичних принципів і поширення взаємної поваги, духу дружби, товариства і чесної гри. Виховання молоді і майбутніх поколінь за допомогою спорту і його цінностей – це наша головна турбота і джерело нашого розвитку» [9].

Велику роботу у вирішенні актуальних питань олімпійської освіти проводить Міжнародна олімпійська академія, про що свідчить постійне обговорення цієї тематики на її сесіях, розробка та реалізація різноманітних програм олімпійської освіти.

Відповідно до рекомендацій Міжнародного олімпійського комітету, 20 вересня 1991 р. в Україні було створено Олімпійську академію України (ОАУ), метою діяльності якої є розвиток і популяризація олімпійського руху в державі, духовне збагачення людей, обмін цінностями національної культури, пропаганда ідей і принципів олімпізму. Щорічно проводяться сесії ОАУ, на які запрошуються керівники обласних осередків, фахівці олімпійського руху та інші спеціалісти, діяльність котрих пов'язана з популяризацією олімпійських ідеалів та цінностей серед різних верств населення. Саме ОАУ спільно з Комісією Національного олімпійського комітету України (НОК) «Олімпійська освіта і культура» реалізує освітні програми олімпійського спрямування [10].

З моменту створення Національного комітету України та Олімпійської академії України пройшло вже понад 25 років, метою її діяльності є розвиток і зміцнення олімпійського руху в Україні, духовне збагачення людей, поширення обміну цінностями світової культури під знаком ідей і принципів олімпізму.

Розвиток і поширення знань про олімпійський рух і олімпійський спорт в Україні здійснюється у двох відносно самостійних напрямках – загальноосвітньому та спеціально-освітньому. Спеціально-освітній напрям – це складова частина створеної в Україні системи підготовки спеціалістів для різноманітних ланок сфери фізичної культури і спорту [8; 10].

Загальноосвітній напрям розвивається за громадсько-державною моделлю і передбачає поширення знань про олімпійський спорт, його цінності, багату історію, кращих представників світової та української спортивної плеяди серед дітей та учнівської молоді. Він включає гуманістичні, соціальні, етичні, моральні, патріотичні та інші аспекти впливу на формування особистості дитини [10].

На сьогоднішній день ОАУ спільно з комісією НОК України «Олімпійська освіта і культура» реалізують ряд освітніх програм олімпійського спрямування, які значною мірою реалізуються у загальноосвітніх навчальних закладах України.

На думку В. Єрмолової [8], олімпійська освіта – це перш за все педагогічний процес, тому вона виконує освітні, виховні та оздоровчі завдання.

На думку науковців (О. Макарова, Н. Москаленко, В. Єрмолової, С. Супрун), олімпійська освіта виконує такі функції: профілактичну, мотиваційну, статутну, формуючу та інформаційну.

Реалізація олімпійської освіти в дитячих дошкільних закладах може створюватись за допомогою різних методів, які включені в навчально-виховний процес дошкільників, які повинні розкривати наступні завдання:

- створення у дошкільнят уяви (представлення) про Олімпійські ігри як міжнародні змагання;
- знайомство дошкільнят з історією та актуальними питаннями розвитку стародавнього і сучасного Олімпійського руху;
- формування інтересу до систематичних занять фізичними вправами, ранкової гігієнічної гімнастики та здорового способу життя;
- розвиток уяви про своє тіло та індивідуальні можливості організму;
- розвиток інтересу до різних видів спорту;
- формування патріотичних поглядів та гуманістичних уявлень крізь призму ідеалів та принципів олімпізму;
- виховання у дітей соціально значимих якостей: впевненості, організованості, цілеспрямованості та працелюбності.

Серед засобів інтеграції олімпійської освіти і навчально-виховний процес ДНЗ можна визначити такі: заняття з фізичної культури, години здоров'я, дні здоров'я, фізкультурно-спортивні свята, проведення вікторин, конкурсів та малюнків на олімпійську і спортивну тематику.

На запитання «Чи вважаєте Ви олімпійську освіту необхідним елементом загальної культури особистості дошкільника?» 89,7% респондентів відповіли, що вважають важливими заняття фізичною культурою і спортом для загальної культури особистості, важко відповісти 2,7% опитуваних та 7,6% не визнають, що фізична культура і спорт стосуються загальної культури особистості дошкільнят.

За результатами анкетування виявлено, що 39,6% студентів цікавляться та намагаються якомога більше дізнатися про олімпійську освіту, ще 48,2% було би цікаво дізнатись більше про олімпійську освіту. Викликає занепокоєння, що 12,2% опитаних практично не цікавляться олімпійською освітою або не знають про неї взагалі.

На запитання «Чи готові ви впроваджувати знання з олімпійської освіти у навчально-виховний процес ДНЗ?» відповіді студентів розділились таким чином «так» – 74,6%, «ні» – 8,2%, «важко відповісти» – 17,2%.

Список літератури:

1. Булатова М. М. Система олімпійської освіти в Україні та нові форми її впровадження / М. М. Булатова // Олімпійський спорт і спорт для всіх: Тези доп. ІХ Міжнар. наук. конгр. – К., 2005. – С. 7.
2. Вацеба О. Елементи олімпійської освіти в системі фізичного виховання дітей дошкільного віку (на прикладі ДДНЗ м. Львова) / Оксана Вацеба, Мирослав Герцик, Леся Бакальчук // Актуальні проблеми юнацького спорту : матеріали XI Всеукр. наук.-практ. конф. – Херсон, 2014. – С. 116–120.
3. Вацеба О., Юхимук В. Актуальні питання олімпійської освіти у навчально-виховному процесі учнів загальноосвітніх шкіл України (на прикладі м. Львова). Олімпійська освіта: виховання, здоровий спосіб життя, соціальна адаптація: матеріали континент-семінару. – К.: [б. в.], 2007, С. 87–93.
4. Галан Я. Реалізація олімпійської освіти в загальноосвітніх закладах України / Я. Галан, В. Коцюбка // Актуальні проблеми фізичного виховання студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання : матеріали всеукр. наук.-практ. конфер. (12-13 квітня 2012 р., м. Дніпропетровськ). – Дніпропетровськ : Нова ідеологія, 2012. – С. 45–46.
5. Галан Я. П. Реалізація олімпійської освіти в дитячих дошкільних навчальних закладах / Я. П. Галан // Теорія і практика фізичного виховання : науково-метод. журнал / [гол. ред. – О. Г. Кучерявий]. – Донецьк : Донецький національний університет, 2012. – №1. – С. 383–387.
6. Гнесь Н. О. Використання засобів казки та мультиплікації у реалізації здоров'язбережувальних технологій в роботі дошкільного навчального закладу / Н. О. Гнесь, Я. П. Галан // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. – 2016. – С. 116–126.

Олімпійська освіта в навчально-виховному процесі дошкільників суттєво розширює знання їхніх батьків і педагогів про культурно-виховні можливості олімпізму, його гуманістичний потенціал, сприяє формуванню загальнолюдських цінностей і розвиває почуття взаємодопомоги, взаємоповаги, дружби та реалізовує прагнення до гармонійного розвитку особистості. Опанування культурно-виховних ідеалів та цінностей олімпізму в навчально-виховному процесі позитивно й цілеспрямовано впливає на формування духовної, моральної, естетичної культури особистості дошкільника, а також на формування її фізкультурної освіти.

Отже, ми спостерігаємо готовність майбутніх інструкторів з фізичної культури впроваджувати знання з олімпійської освіти у навчально-виховний процес дошкільників.

Висновки. Аналіз спеціальних науково-методичних праць вітчизняних вчених та фахівців зарубіжних країн дозволив сформулювати теоретичні основи олімпійської освіти. Опрацювання літературних джерел дало змогу окреслити систему знань з олімпійської освіти, зміст, форми, методи та засоби засвоєння знань олімпійської тематики на заняттях з фізичної культури, при проведенні спортивно-масових заходів у ДНЗ.

Реалізація олімпійської освіти у навчально-виховному процесі дошкільників повинна здійснюватися за рахунок впровадження інноваційних проектів, використання наочності, різноманітних методичних посібників та матеріалів для поширення олімпійських ідей.

Визначено погляди респондентів на питання актуальності реалізації олімпійської освіти серед дошкільнят. З'ясовано думки інструкторів з фізичної культури м. Чернівці щодо ставлення та готовності до реалізації олімпійської освіти учасників навчально-виховного процесу. Таке бажання виявили 74,6% студентів першого курсу, що свідчить про високу готовність впроваджувати знання з олімпійської освіти у навчально-виховний процес ДНЗ.

Перспективи подальших досліджень будуть спрямовані на вивчення, розробку методичних рекомендацій щодо впровадження олімпійської освіти в процес навчання та виховання дошкільників середньої та старшої груп.

7. Гнесь Н. О. Оптимізація рухової активності дошкільнят як шлях реалізації здоров'язбережувальних технологій у роботі дошкільних навчальних закладів / Н. О. Гнесь, Я. П. Галан // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). – 2016. – Вип. 4. – С. 4–7.
8. Єрмолова В. М. Олімпійська освіта у системі навчально-виховної роботи загальноосвітніх навчальних закладів України / В. М. Єрмолова, М. М. Булатова. – К. : Олімп. л-ра, 2007. – 44 с.
9. Зорій Я. Б. Система Олімпійської освіти як засіб педагогічного процесу підростаючого покоління / Я. Б. Зорій, А. В. Гакман // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). – 2016. – Вип. 4. – С. 33–35.
10. Сапрун С. Т. Олімпійська освіта школярів / С. Т. Сапрун // Методичні рекомендації для вчителів початкових класів загальноосвітніх шкіл. – Тернопіль, 2014. – 89 с.
11. Yaroslav Galan Implementation of olympic education in the process of preparing the specialists of physical education and sport / Yaroslav Galan // Trends and perspectives in physical culture and sports: The VI th Edition international scientific conference (Suceava, 26th-27th of May 2016). – Suceava : University «Ștefan cel Mare», 2016. – P. 220–225.

Галан Я.П.

Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ЗНАНИЙ ПО ОЛИМПЕЙСКОМУ ОБРАЗОВАНИЮ В ДЕТСКИХ ДОШКОЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Аннотация

В статье обоснована специфика организации и внедрения элементов олимпийского образования в систему физического воспитания детей дошкольного возраста. Проанализированы данные о роли и значении олимпийского образования в процессе занятий физической культурой. Рассмотрены и проработаны методы и функции олимпийского образования и возможности внедрения в учебно-воспитательный процесс будущих инструкторов по физической культуре. Определена готовность и заинтересованность в реализации олимпийского образования в дошкольных учебных заведениях.

Ключевые слова: олимпийское образование, режим дня, физические упражнения, дошкольные учебные заведения.

Galan Y.P.

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF THE FORMATION OF KNOWLEDGE ON OLYMPIC EDUCATION IN CHILDREN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Summary

The article examines the specificity of organization and incorporation of various aspects of Olympic education into preschoolers' PE curricula; the author argues the value and significance of Olympic education in promotion sporting activity. It is assumed relevant to consider the application of the Olympic education principles and Olympism as a whole, as well as some developmental prospects for practical use of the present experience during physical training and Olympic education in the process of would-be pre-school trainers. The ability to bring the many different aspects of Olympic education into the pre-school environment calls for consideration of perspective pre-school fitness trainers' readiness and vigorous involvement in Olympic education development.

Keywords: Olympic education, regime of the day, physical exercises, preschool educational institutions.